

Türkiye’de Adalet Harcamaları ve Uluslararası Karşılaştırmalar

Hazırlayan:

Hande Özhabeş

Katkıda Bulunanlar: Nurhan Yentürk

Yakup Kadri Karabacak

Zafer Kıraç

ADALET HARCAMALARINI İZLEMENDE KULLANILAN VERİ KAYNAKLARI

ANAYASA MAHKEMESİ, YARGITAY, DANIŞTAY, SAYIŞTAY, ADALET BAKANLIĞI, HAKİMLER VE SAVCILAR YÜKSEK KURULU :

2006-2011 gerçekleşmiş harcamaları:

İdarelerin gerçekleşmiş harcamalarına yıllık olarak <http://stk.bilgi.edu.tr/stkButce.asp> adresinden ulaşılabilmektedir. Verilerin orijinal kaynağı Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü'dür.

2012-2014 arası kanunlaşan ve öngörülen harcamalar: İdarelerin kanunlaşan ve iki yıllık öngörülen harcamalarına www.bumko.gov.tr , bütçe gerekçeleri ve bütçe kanunu ve eklerinden ulaşılabilmektedir.

ADLİ YARDIM VE CMUK :

2006-2012 için <http://www.barobirlik.org.tr/Detay.aspx?ID=5429&Tip=Menu>

2013-2014 arası tahmindir.

AHİM'E YAPILAN ÖDEMELER :

18/04/2012 tarihli Mllitvekili Gürkut Acar'ın yazılı soru önergesine Adalet Bakanıl Sadullah Ergin'in yazılı cevabı,

TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ BAŞKANLIĞI ve CEZA VE İNFAZ KURUMLARI İLE TUTUKEVLERİ İŞYURLARI KURUMU :

2006-2011 gerçekleşmiş harcamaları:

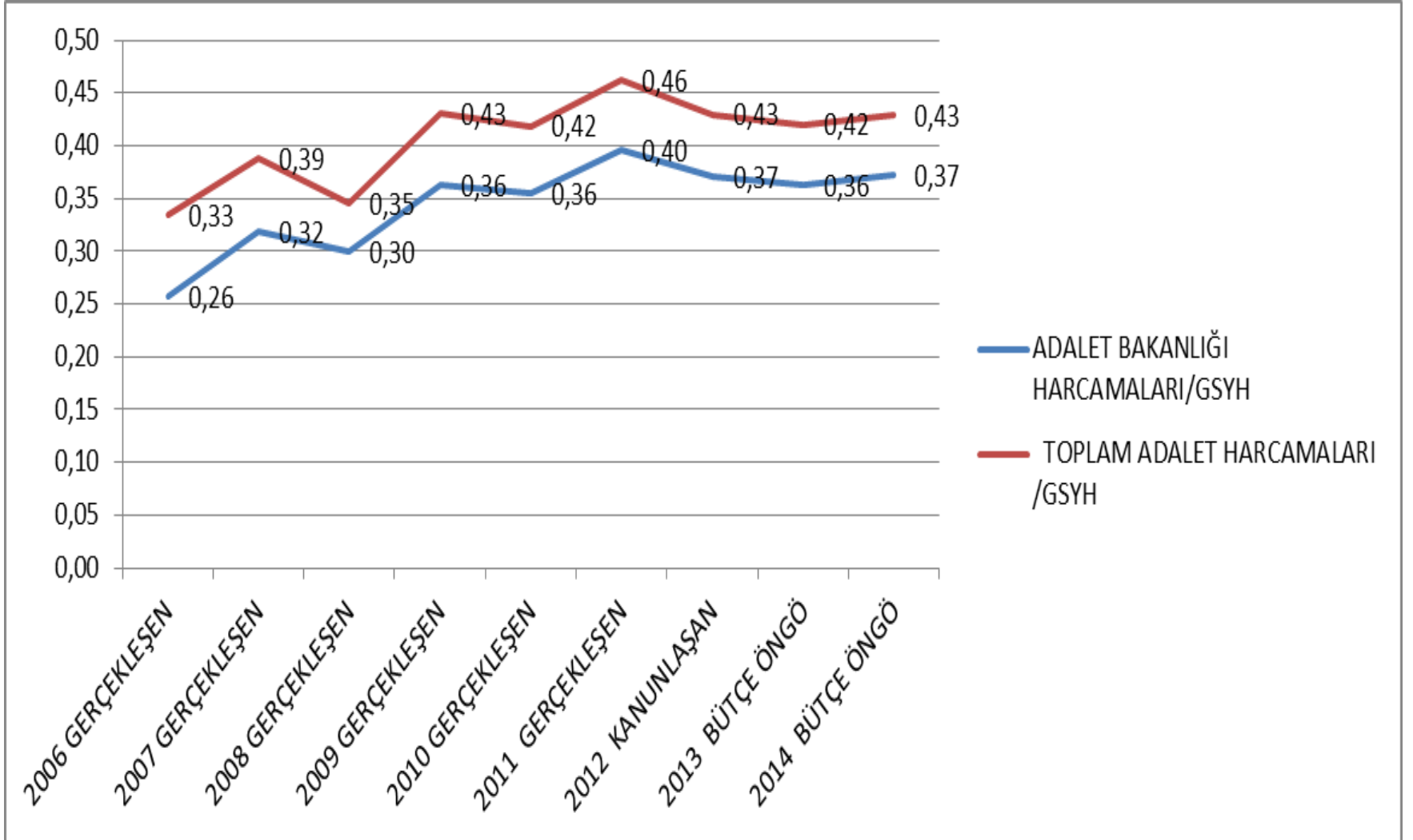
İdarelerin gerçekleşmiş harcamalarına yıllık olarak <http://stk.bilgi.edu.tr/stkButce.asp> adresinden ulaşılabilmektedir. Verilerin orijinal kaynağı Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü'dür.

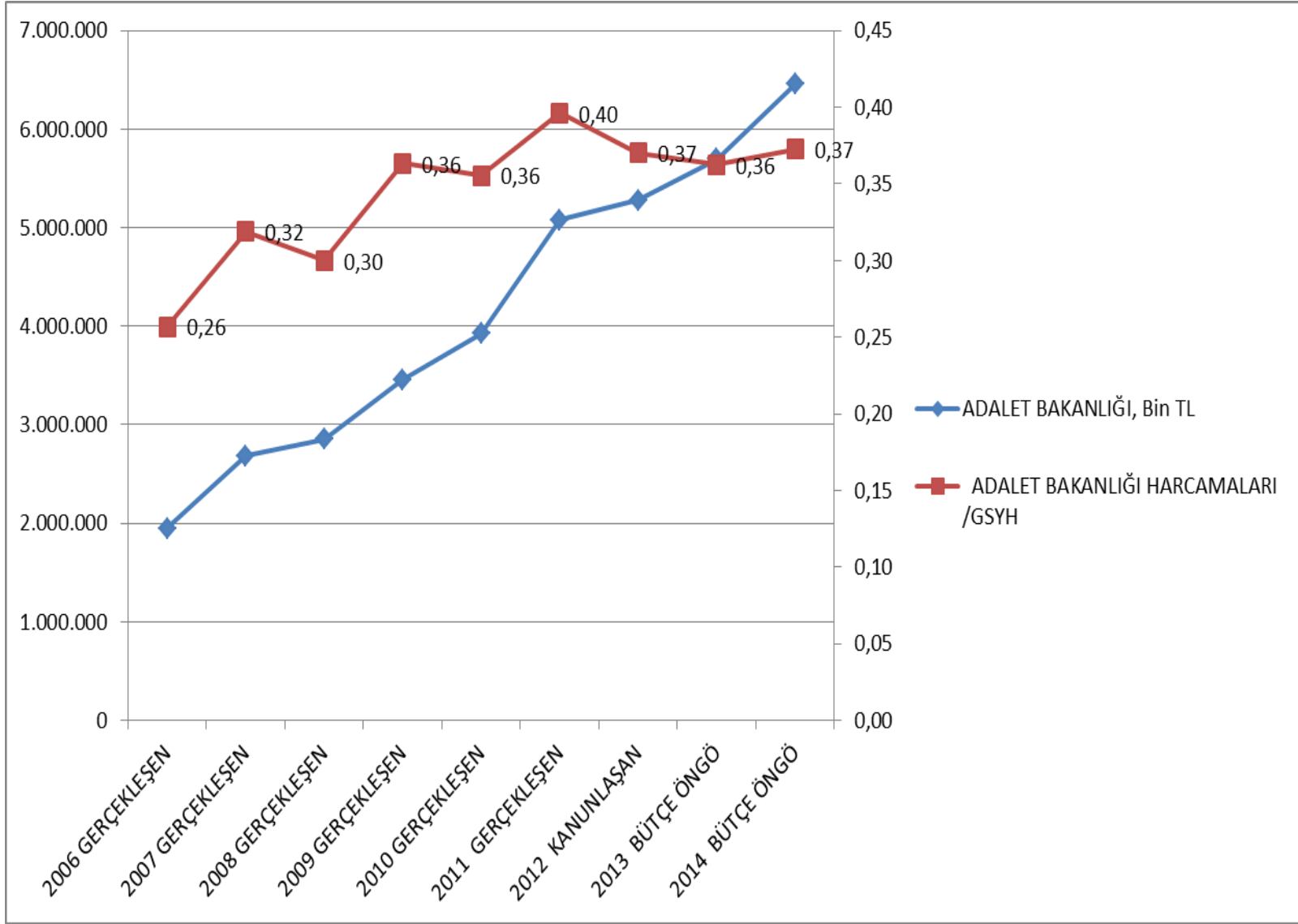
2012-2014 arası kanunlaşan ve öngörülen harcamalar: İdarelerin kanunlaşan ve iki yıllık öngörülen harcamalarına www.bumko.gov.tr , bütçe gerekçeleri ve bütçe kanunu ve eklerinden ulaşılabilmektedir.

İki kurumun ödenekleri ile Adalet Bakanlığının ödenekleri arasındaki transferler için bkz. Ödenek cetvelleri,

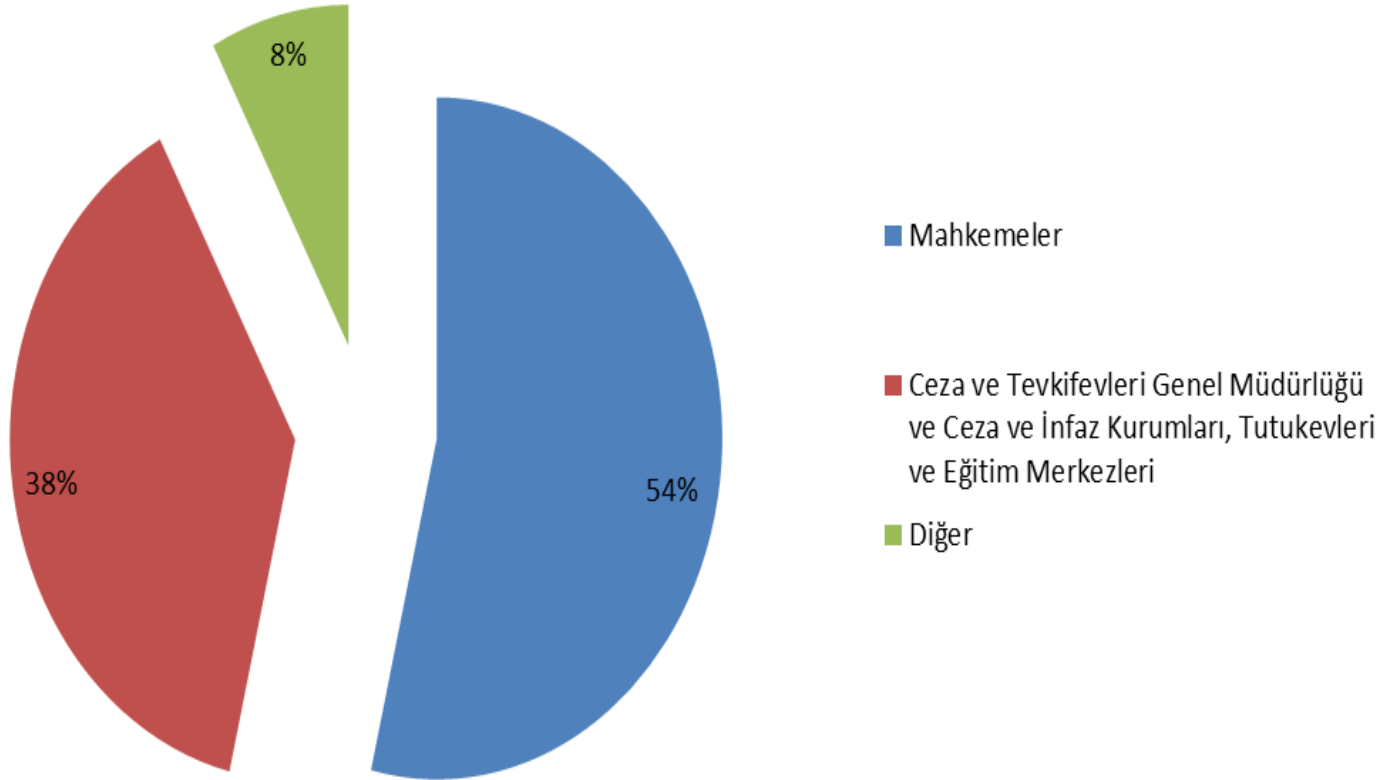
Ödenek cetvelleri için bkz. www.bumko.gov.tr

Türkiye'nin Adalet Harcamalarının GSYH'ya Oranı (Yıllar İçinde)

Adalet Bakanlığı Harcamalarının Dağılımı %

Tutuklu/Hükümlü Oranları

Yıl	Tutuklu	%	Hükümlü	%	Toplam	Değişim	Gelişmeler
1991	15.804	59	11.047	41	26.851	74	12.4.1991 Ş. Salma ²
1992	18.659	59	12.823	41	31.482	87	
1993	19.658	58	15.147	42	34.805	92	
1994	22.050	57	16.881	43	38.931	103	
1995	24.083	52	22.008	48	46.091	113	
1996	23.904	47	26.979	53	50.883	112	
1997	24.272	40	36.334	60	60.606	114	
1998	24.505	41	35.886	59	60.391	115	
1999	26.099	38	42.665	62	68.764	122	
2000	24.657	50	24.855	50.2	49.512	116	4616 S.Y ³
2001	28.068	51	27.541	49	55.609	131	
2002	28.550	48	30.879	52	59.429	134	
2003	31.581	49	32.715	51	64.296	148	
2004	31.920	55	26.010	45	57.930	149	
2005	31.012	56	24.858	44	55.870	145	01.06.2005- CMK
2006	43.941	64	26.336	36	70.277	206	
2007	53.229	59	37.608	41	90.837	249	
2008	58.028	56	45.207	44	103.235	272	
2009	60.606	52	56.084	48	116.690	284	
2010	60.782	51	58.506	49	119.288	286	Mart ayı itibariyle
2010	59.365	50	60.082	50	119.447	278	Haziran ayı itibariyle

2010 yılı itibariyle çeşitli tiplerdeki ceza infaz kurumlarını gösterir tablo (Kaynak: Adalet Bakanlığı 2010 Faaliyet Raporu Syf 74)

CEZA İNFAZ KURUMLARI BİNA DAĞILIM TABLOSU			
S.NO	TİPİ	ADET	KAPASİTE
1	A	10	490
2	A1	9	284
3	A2	13	564
4	A3	30	2.275
5	B	16	1.068
6	C	7	1.902
7	D	2	1.732
8	E	45	33.613
9	F	14	4.976
10	H	5	2.882
11	K1	77	3.359
12	K2	22	1.371
13	L	19	22.699
14	M	24	10.173
15	T	9	8.958
16	KAPALI	24	7.282
18	ÇOCUK EĞİTİMEVİ	3	360
19	ÇOCUK VE GENÇLİK	3	1.334
20	KADIN AÇIK	1	350
21	KADIN KAPALI	4	1.596
22	AÇIK	34	8.563
TOPLAM		371	114.831

Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü internet sayfasından istatistikler:

Tutuklu - Hükmen Tutuklu - Hükümlü Dağılımı (Ekim 2011 İtibarıyla)

	Tutuklu			Hükmen Tutuklu			Hükümlü			Genel Toplam		
	Ç	Y	T	Ç	Y	T	Ç	Y	T	Ç	Y	T
Kadın	46	1474	1520	6	648	654	7	2335	2342	59	4457	4516
Erkek	1577	31333	32910	185	17113	17298	200	72118	72318	1962	120564	122526
Toplam	1623	32807	34430	191	17761	17952	207	74453	74660	2021	125021	127042

Ç=Çocuk, Y=Yetişkin, T=Toplam

Bu tablo, 19/04/2008 tarihli ve 26852 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2008/13472 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe giren Resmi İstatistik Programı kapsamında olmayıp, hizmete özel olarak hazırlanmıştır

Cezaevleri Kapasite Eksikliđi

Toplam Hükümlü & Tutuklu Sayısı	Toplam Cezaevi Yatak Sayısı	Kapasite Eksikliđi
127,042	114,831	12,211

Adalet Bakanlığı 2010 Faaliyet Raporu s. 35

Ceza ve Tevkif evleri Genel Müdürlüğü 2010 harcaması	7,040,156 TL
Ceza İnfaz Kurumları, Tutukevleri Ve Eğitim Merkezleri 2010 harcaması	1,501,501,803 TL
Toplam Hükümlü&Tutuklu Sayısı	127,042
Tutuklu ve hükümlü başına bütçe	Yıllık 11,819 TL
	Aylık 985 TL

	2012 Ödenek Cetveli, bin TL		
Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü ve Ceza ve İnfaz Kurumları, Tutukevleri ve Eğitim Merkezleri	2.030.956		
Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü (Merkez)	10.480	Personel Giderleri	7.372
		Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primleri	1.198
		Mal ve Hizmet Alımı	840
		Cari Transferler	1.070
		Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü	10.480
Ceza İnfaz Kurumları, Tutukevleri ve Eğitim Merkezleri (Taşra)	2.020.476	Ceza ve İnfaz kurumları ile Tutukevleri İşyurtları Kurumu'na transfer	603.000
		Cezaevi İdaresi hizmetleri	1.417.476
		Ceza İnfaz Kurumları, Tutukevleri ve Eğitim Merkezleri	2.020.476

Yıllar İçinde Maliye Bakanlığı'ndan Barolara Gönderilen Toplam Adli Yardım deneđi

	2011	2010	2009	2008
Hukuk Davaları İçin Ayrılan Adli Yardım deneđi	27.265.867,94	23.822.443,15	22.187.306,79	18.579.272,35
Ceza Davaları İçin Ayrılan CMK deneđi	15.147.704,40	13.234.690,63	12.326.281,56	10.321.817,95
TOPLAM	42.413.572,34	37.057.133,78	34.513.588,35	28.901.090,30

Uluslararası Karşılaştırmalar

- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
  - 2010 İhlal İstatistikleri
http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/8ED60DCD-FA01-41C4-A660-9D31F23DD08F/0/TABLEAU_VIOLATIONS_2010_EN.pdf
  - 2011 İhlal İstatistikleri
http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/596C7B5C-3FFB-4874-85D8-F12E8F67C136/0/TABLEAU_VIOLATIONS_EN_2011.pdf
- CEPEJ- Avrupa Konseyi Etkin Yargı Komisyonu
  - Avrupa Yargı Sistemleri Raporu 2010
[https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CEPEJ\(2010\)Evaluation&Language=lanEnglish&Ver=original&BackColorIntranet=DBDCF2&BackColorIntranet=FDC864&BackColorLogged=FDC864](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CEPEJ(2010)Evaluation&Language=lanEnglish&Ver=original&BackColorIntranet=DBDCF2&BackColorIntranet=FDC864&BackColorLogged=FDC864)

2008 yılında mahkemelere, savcılıklara ve adli yardıma ayrılan bütçe (Euro)

Kaynak: CEPEJ 2010 Raporu

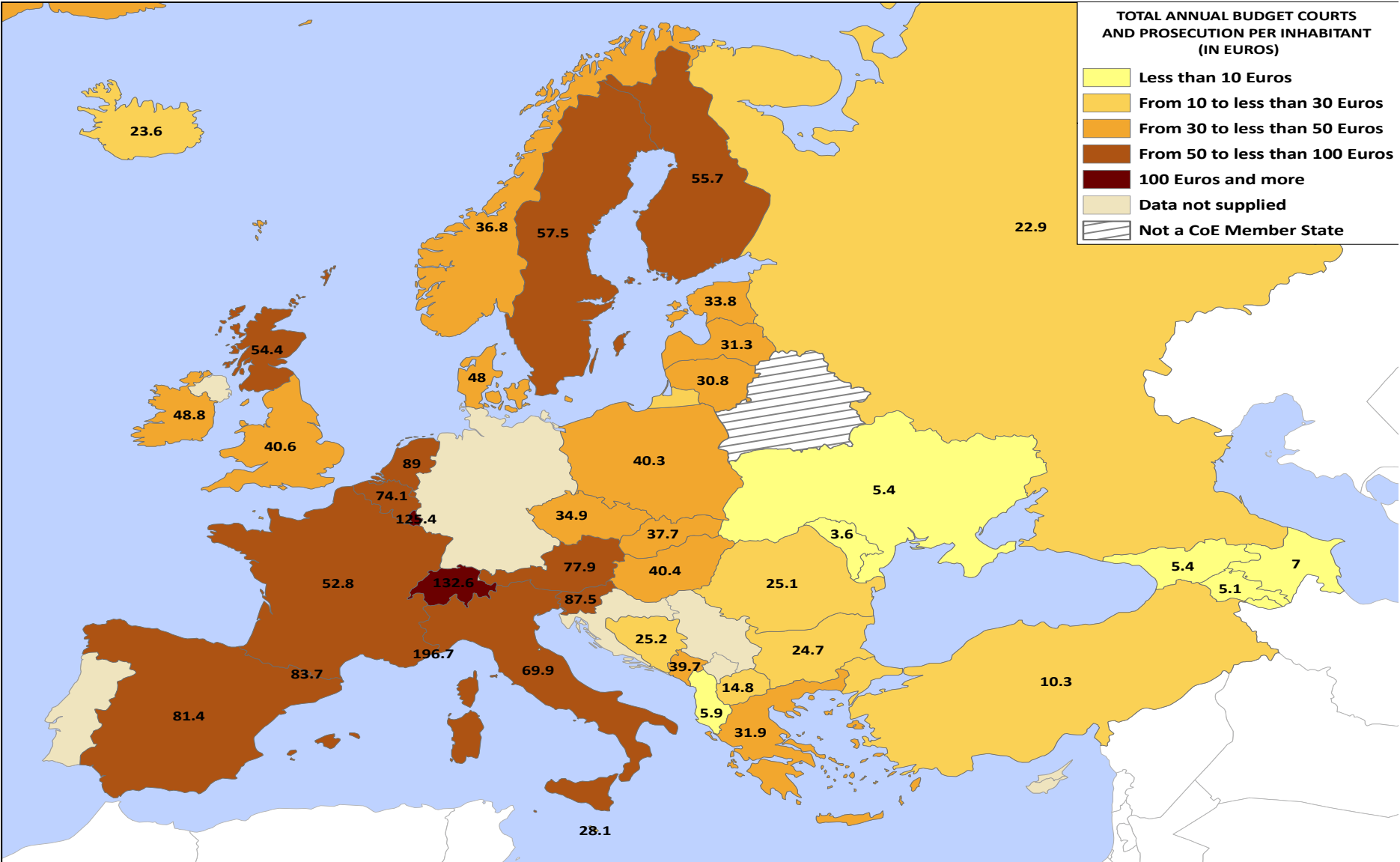
Country	Total annual approved public budget allocated to all courts with neither prosecution nor legal aid	Total annual approved public budget allocated to legal aid	Total annual approved public budget allocated to the public prosecution system	Total annual approved budget allocated to all courts and legal aid	Total annual approved budget allocated to all courts and public prosecution	Total annual approved public budget allocated to all courts, public prosecution and legal aid
Albania	10 615 948	111 927	8 176 518	10 727 875	18 792 466	18 904 393
Andorra	6 312 517	NA	758 437	NA	7 070 954	NA
Armenia	10 546 291	350 420	5 687 641	10 896 711	16 233 932	16 584 352
Austria	NA	18 400 000	NA	NA	649 530 000	667 930 000
Azerbaijan	30 114 000	249 600	30 191 580	30 363 600	60 305 580	60 555 180
Belgium	NA	60 277 000	NA	NA	789 953 000	850 230 000
Bosnia and Herzegovina	74 439 254	5 150 716	22 323 841	79 589 970	96 763 095	101 913 811
Bulgaria	128 186 163	4 850 000	60 184 382	133 036 163	188 370 545	193 220 545
Croatia	NA	NA	40 702 227	NA	NA	266 657 951
Cyprus	NA	NA	14 046 407	NA	NA	39 970 961
Czech Republic	277 762 896	25 995 515	86 410 548	303 758 411	364 173 444	390 168 959
Denmark	228 761 776	76 433 980	34 000 000	305 195 756	186 327 796	339 195 756
Estonia	34 249 751	2 934 624	11 024 913	37 184 375	45 274 664	48 209 288
Finland	256 277 000	56 600 000	38 906 310	312 877 000	295 183 310	351 783 310
France	NA	314 445 526	NA	NA	3 377 700 000	3 692 145 526
Georgia	14 929 371	1 192 758	8 817 891	16 122 129	23 747 262	24 940 020
Greece	NA	2 000 000	NA	NA	357 487 000	359 487 000
Hungary	285 674 860	319 765	120 500 000	285 994 625	406 174 860	406 494 625
Iceland	6 832 940	3 183 529	712 941	10 016 469	7 545 881	10 729 410
Ireland	136 195 000	89 900 000	44 522 000	226 095 000	180 717 000	270 617 000
Italy	3 008 735 392	115 938 469	1 157 955 737	3 124 673 861	4 166 691 129	4 282 629 598
Latvia	47 510 897	1 087 491	23 656 019	48 598 388	71 166 916	72 254 407
Lithuania	60 629 000	4 129 000	42 955 283	64 758 000	103 584 283	107 713 283
Luxembourg	NA	2 600 000		NA	61 700 000	64 300 000
Malta	9 073 000	35 000	2 569 000	9 108 000	11 642 000	11 677 000
Moldova	7 521 012	251 118	5 256 788	7 772 130	12 777 800	13 028 918

Monaco	4 786 100	220 000	1 330 900	5 006 100	6 117 000	6 337 000
Montenegro	19 625 944	153 427	4 998 279	19 779 371	24 624 223	24 777 650
Netherlands	889 208 000	419 248 000	570 903 000	1 308 456 000	1 460 111 000	1 879 359 000
Norway	161 163 043	153 230 000	13 364 000	314 393 043	174 527 043	327 757 043
Poland	1 204 202 000	22 403 000	333 489 000	1 226 605 000	1 537 691 000	1 560 094 000
Portugal	513 513 518	36 432 072	NA	549 945 590	NA	NA
Romania	380 932 306	4 376 694	160 389 216	385 309 000	541 321 522	545 698 216
Russian Federation	2 406 286 197	53 543 496	846 018 639	2 459 829 693	3 252 304 836	3 305 848 332
San Marino	4 573 250					
Serbia	NA	NA	26 845 371	195 863 391	NA	222 708 762
Slovakia	144 682 786	901 547	59 017 760	145 584 333	203 700 546	204 602 093
Slovenia	159 461 409	2 821 428	17 811 140	162 282 837	177 272 549	180 093 977
Spain	NA	219 707 018	NA	NA	3 686 381 622	3 906 088 640
Sweden	399 825 654	142 633 089	128 301 090	542 458 743	528 126 744	670 759 833
Switzerland	800 725 712	61 524 211	220 168 990	862 249 923	1 020 894 702	1 082 418 913
FYROMacedonia	25 287 606	1 772 655	4 899 022	27 060 261	30 186 628	31 959 283
Turkey	736 932 152	49 570 981	NA	NA	736 932 152	786 503 133
Ukraine	144 954 555	178 264	103 562 627	145 132 819	248 517 182	248 695 446
UK-England and Wales	1 437 326 465	1 878 704 340	771 190 551	3 316 030 805	2 208 517 016	4 087 221 356
UK-Northern Ireland	74 600 000	87 000 000		161 600 000	NA	NA
UK-Scotland	151 940 889	150 000 000	129 300 000	301 940 889	281 240 889	431 240 889
Average	376 168 280	96 925 159	139 214 812	476 286 007	673 594 624	747 988 485
Median	140 438 893	5 000 358	34 000 000	161 941 419	188 370 545	266 657 951
Minimum	4 573 250	35 000	712 941	5 006 100	6 117 000	6 337 000
Maximum	3 008 735 392	1 878 704 340	1 157 955 737	3 316 030 805	4 166 691 129	4 282 629 598

2008 yılında ülke sakini başına bütün mahkemelere, savcılığa ve adli yardıma tahsis edilen yıllık bütçe, Avro cinsinden

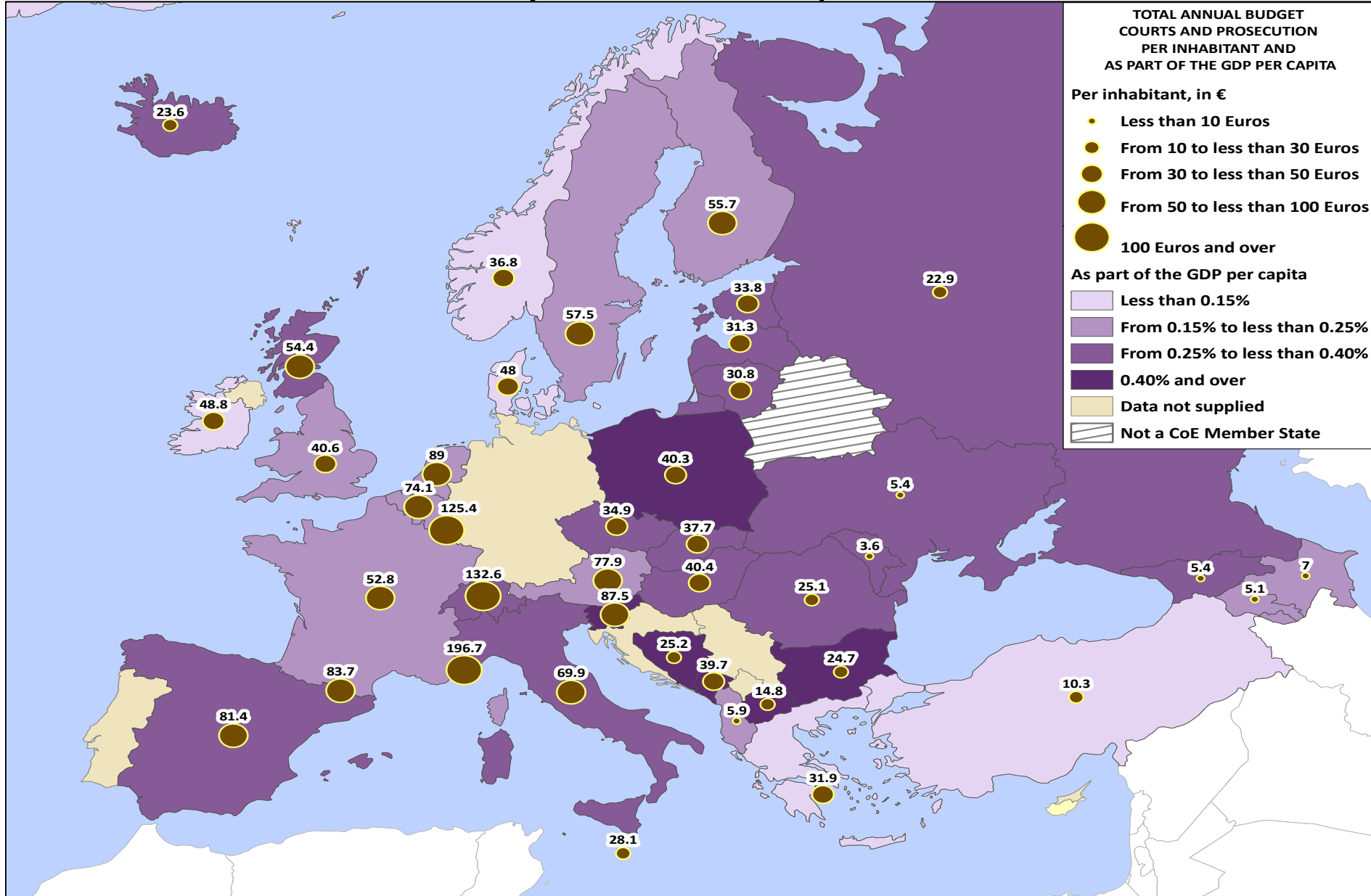
Kaynak: CEPEJ 2010 Raporu

ORTALAMA 47,1 EURO

2008 yılında tüm mahkemelere, savcılık hizmetlerine ve adli yardıma kişi başına GSYH bağlamında tahsis edilen kamu bütçesi (%)

Kaynak: CEPEJ 2010 Raporu

2008'de mahkemelere ayrılan bütçenin bileşenleri (Euro)

Kaynak: CEPEJ 2010 Raporu

Country	Annual public budget allocated to (gross) salaries	Annual public budget allocated to computerisation (equipment, investments, maintenance)	Annual public budget allocated to justice expenses	Annual public budget allocated to court buildings (maintenance, operation costs)	Annual public budget allocated to investment in new (court) buildings	Annual public budget allocated to training and education	Other
Albania	8 008 510	71 124	2 127 166	59 992		20 985	440 098
Andorra	5 951 017	17 500	1 079 876			22 561	
Armenia	7 033 543	228 138	NA	446 030		679 053	2 159 528
Austria	332 940 000	28 400 000	258 790 000	47 800 000			
Belgium	579 013 000	30 811 000	89 713 000	67 072 000	9 085 000	2 332 000	72 204 000
Bosnia & Herzegovina	55 058 835	1 173 770	5 597 961	7 338 704	309 603	1 144 385	8 966 713
Bulgaria	76 506 902	854 255	25 441 538	4 172 767	NA	78 222	21 132 479
Croatia	147 758 459	13 294 887	32 551 399	5 829 162	13 814 864	1 650 201	11 076 752
Cyprus	19 170 107	56 808	1 509 155	2 733 106	2 357 920	97 458	
Czech Republic	185 398 380	3 019 657	46 289 115	1 735 763		102 692	
Denmark	146 325 706	14 158 815	8 788 694	40 376 850		2 018 842	10 767 160
Estonia	26 264 172	331 382	959 308	4 835 697		456 543	1 402 650
Finland	183 400 000	8 944 000	6 299 000	29 350 000			28 284 000
France	1 860 379 400	52 050 000	405 000 000	335 300 000	118 000 000	52 000 000	555 000 000
Georgia	8 849 797	191 156	2 531 629	76 359	2 506 388	448 051	325 988
Greece	343 360 000	390 000	4 500 000	8 245 000	862 000	130 000	
Hungary	235 340 150	8 800 000	5 200 000	31 300 000	7 200 000	300 000	
Ireland	58 677 000	9 368 000	120 000	20 754 000	29 632 000	1 229 000	16 415 000
Italy	2 390 027 432	73 987 488	287 571 836	253 913 969		857 675	118 315 458
Latvia	34 710 887	1 395 620	320 668	6 663 457		304 950	2 587 042
Lithuania	41 573 000	721 067		1 989 900	7 314 585	144 810	579 240
Luxembourg	50 400 000	870 000	4 000 000	505 000	759 000	60 000	7 706 000
Malta	6 520 000	54 000	1 260 000	1 239 000	186 000	1 000	
Moldova	5 313 253	182 665	286 677	1 356 535	231 097	90 654	60 131
Monaco	3 569 700		890 000				546 400
Montenegro	14 895 845	144 000	3 646 500	220 000			873 026
Netherlands	620 748 000	69 185 000	4 987 000	104 933 000		20 149 000	40 535 000
Norway	99 347 826	6 326 087		34 021 739	1 630 435	2 010 870	17 826 086
Poland	624 811 000	15 163 000	145 365 000	86 661 000	69 107 000	4 050 000	307 671 000
Portugal	398 809 928	8 455 892		39 802 030			66 445 668
Romania	330 427 080	7 409 000	23 532 000	15 259 755	5 331 256	74 000	3 275 909
Russian Federation	1 445 608 805	41 507 668	120 455 439	145 313 583	216 541 512	2 825 805	449 122 600
San Marino	4 230 000	140 000	210 000				
Serbia	133 565 955		65 377 307		11 949 797		7 121 534
Slovakia	83 100 716	3 651 140	1 001 763	3 773 155	5 218 914	1 537 981	47 300 664
Slovenia	116 500 189	4 710 655	32 374 344	6 801 841	60 000	1 835 808	
Spain	2 489 442 790	59 530 490	2 944 000	56 252 870	33 051 440		1 264 867 050
Sweden	314 083 631	10 305 719		58 392 988		6 150 369	10 892 947
Switzerland	223 450 047	11 323 322	26 862 307	20 784 309	0	6 019 855	14 769 286
FYROMacedonia	20 682 085	108 583	1 772 655	1 665 065	695 000	523 322	1 613 551
Turkey	529 883 710	11 689 140	117 630 542	904 977	126 389 786	4 977	
Ukraine	136 091 227			5 503 109	1 818 182	3 540 627	
UK-England & Wales	881 587 203			274 915 184	95 431 366		177 961 286
UK-Northern Ireland	36 300 000	7 800 000	3 300 000	33 800 000	8 200 000	300 000	71 900 000
UK-Scotland	82 950 000	6 244 146	13 528 983	42 668 332	NAP	1 040 691	14 569 674

2008 verilerinden çıkarılabilecek bazı yorumlar...

- Mahkeme bütçelerinin ortalama en büyük gider kalemi (%70) hakimlerin ve mahkeme çalışanlarının maaşlarıdır. Türkiye'de bu oran yaklaşık % 74'tür.
- Avrupa ülkelerinde bütçenin bir diğer önemli yüzdesi adliyelerin işletme ve yeni adliye yapım masraflarına harcanmaktadır. (% 14) Türkiye'de ise bu oran, tüm ülkeler arasında en düşük seviyededir. (% 0,1)
- Mahkemelere ayrılan bütçenin ortalama yüzde 3'ü bilişim teknolojilerine harcanmaktadır. Türkiye'de bu oran yüzde 1 civarındadır.

Kişi başına düşen hakim sayısı (2006 verileri)

Table 8: Number of the judges in some Council of Europe Member States (CEPEJ)

Country	Population	Number of the Professional (career) Judges	Number of the Professional Judges per 100.000 Persons	Number of the Non-Professional Judges (Lay judges)	Number of the Non-Professional Judges per 100.000 Persons
Germany	82 351 000	20 138	24.5	98 002	119.0
Belgium	10 511 382	1 567	14.9	2 557	24.3
France	63 195 000	7 532	11.9	3 299	5.2
The Netherlands	16 334 210	2 072	12.7	-	-
UK	53 728 000	3 774	7.0	28 865	53.7
Spain	43 758 250	4 437	10.1	7 681	17.6
Italy	58 751 711	6 450	11.0	7 321	12.5
Poland	38 125 479	9 853	25.8	43 613	114.4
Russian Federation	142 000 000	30 539	21.5	-	-
Turkey	73 425 000	6 593	9.0	-	-
Ukraine	46 646 000	6 893	14.8		

CEPEJ 2010 Raporu (2008 verileri)

Kaynak: CEPEJ 2010 Raporu

(sadece profesyonel hakimlik olan ülkeler arası kıyaslama)

	Toplam hakim sayısı	her 100,000 kişi başına düşen hakim sayısı
Arnavutluk	391	12,3
Andorra	23	27,2
Ermenistan	216	6,8
Avusturya	1,658	19,9
Azerbaycan	494	5,7
Kıbrıs	100	12,5
Hırvatistan	1,883	42,5
Gürcistan	282	6,4
Yunanistan	3,739	33,3
İrlanda	145	3,3
İzlanda	47	14,7
Malta	36	8,7
Moldovya	460	12,9
Karadağ	246	39,7
Hollanda	2,176	13,3
Romanya	4,142	19,2
Rusya	34,390	24,2
Sırbistan	2,506	34,1
Türkiye	7,198	10,1
Ukrayna	7,205	15,5
Ortalama		20

Hakim maaşları (2008 verileri) Kaynak: CEPEJ 2010 Raporu

Country	Gross annual salary of a 1st instance professional judge	Gross salary of a judge in regard to national average gross annual salary	Net annual salary of a 1st instance professional judge	Gross annual salary of a Public Prosecutor	Gross salary of a prosecutor in regard to national average gross annual salary	Net annual salary of a Public Prosecutor
Albania	7 250 €	1.4	5 604 €	7 250 €	1.4	5 604 €
Andorra	72 443 €	3.1	68 096 €	72 443 €	3.1	68 096 €
Armenia	6 069 €	2.5	5 068 €	4 864 €	2.0	4 161 €
Austria	45 612 €	1.1		48 427 €	1.1	
Azerbaijan	8 256 €	2.9	6 684 €			
Belgium	59 934 €	1.6	31 707 €	59 934 €	1.6	31 707 €
Bosnia and Herzegovina	24 015 €	3.5	14 946 €	24 015 €	3.5	14 946 €
Bulgaria	7 227 €	2.2		7 227 €	2.2	
Croatia	25 765 €	2.1	15 315 €	25 765 €	2.1	15 315 €
Cyprus	71 668 €	2.9				
Czech Republic	22 374 €	2.1		22 374 €	2.1	
Denmark	78 348 €	1.6		49 998 €	1.0	
Estonia	34 776 €	3.5	27 835 €	22 085 €	2.2	16 988 €
Finland	53 000 €	1.5	37 000 €	45 200 €	1.3	33 000 €
France	36 352 €	1.1	31 115 €	36 352 €	1.1	31 672 €
Georgia	11 500 €		8 625 €	8 383 €		6 706 €
Greece	51 323 €	2.1	38 123 €	51 323 €	2.1	38 123 €
Hungary	19 176 €	2.0	11 506 €	19 176 €	2.0	11 506 €
Iceland	57 234 €	2.1		73 463 €	2.7	
Ireland	147 961 €	4.5				
Italy	45 188 €	2.0	29 069 €	45 188 €	2.0	29 069 €
Latvia	18 901 €	2.3	12 929 €	18 516 €	2.3	12 984 €
Lithuania	16 525 €	2.2	12 330 €	13 207 €	1.8	10 830 €
Luxembourg	76 607 €	1.8		76 607 €	1.8	
Malta	32 584 €	2.5		24 873 €	1.9	
Moldova	3 300 €	1.7	2 640 €	3 207 €	1.6	2 593 €
Monaco	42 285 €		39 912 €	42 285 €		39 912 €
Montenegro	19 756 €	2.7	13 165 €	19 756 €	2.7	13 165 €
Netherlands	70 000 €	1.4	40 000 €	56 500 €	1.1	28 000 €
Norway	83 239 €	2.0		66 000 €	1.6	
Poland	15 189 €	1.8	11 818 €	15 189 €	1.8	11 818 €
Portugal	34 693 €	1.7		34 693 €	1.7	
Romania	15 667 €	2.7	10 991 €	15 667 €	2.7	10 991 €
Russian Federation	13 067 €	2.6	10 705 €	7 201 €	1.4	6 265 €
San Marino	84 756 €	4.1	69 884 €	58 197 €	2.8	51 188 €
Serbia	17 480 €	4.3	10 393 €	17 480 €	4.3	10 393 €
Slovakia	25 303 €	2.9		23 898 €	2.8	
Slovenia	26 949 €	1.6	16 402 €	29 256 €	1.8	17 592 €
Spain	49 303 €	1.7		49 303 €	1.7	
Sweden	56 104 €	1.9	36 058 €	64 500 €	2.2	29 500 €
Switzerland	107 940 €	2.3	90 080 €	98 285 €	2.1	79 322 €
FYROMacedonia	16 807 €	3.3	10 945 €	13 840 €	2.7	9 055 €
Turkey	18 251 €		15 028 €	18 251 €		15 028 €
UK-England and Wales	105 526 €	4.0		28 508 €	1.1	22 741 €
UK-Northern Ireland	105 515 €	4.6	58 988 €			
UK-Scotland	128 296 €	5.1		28 665 €	1.1	
Average		2.5			2.0	
Median		2.2			2.0	
Minimum		1.1			1.0	
Maximum		5.1			4.3	

ADLİ YARDIM

- Adli yardım bütçesi, bir ülkenin hukuk sistemini erişebilir hale getirme çabasını gösterir.(Avrupa Konseyi Etkin Yargı Komisyonu)
- “Adli yardımın amacı, bireylerin hak arama özgürlüklerinin önündeki engelleri aşmak ve hak arama özgürlüğünün kullanımında eşitliği sağlamak üzere, avukatlık ücretini ve yargılama giderlerini karşılama olanağı bulunmayanların avukatlık hizmetlerinden yararlandırılmasıdır.”
Türkiye Barolar Birliği Adli Yardım Yönetmeliği Md 1

2008 yılında 100,000 ülke sakini başına adli yardım sağlanan davaların sayısı ve kamu bütçesinden dava başına ayrılan adli yardımın ortalama miktarı

Kaynak: CEPEJ 2010 Raporu

Country	Cases granted with legal aid per 100 000 inhabitants (total)	Criminal cases granted with legal aid per 100 000 inhabitants	Other than criminal cases granted with legal aid per 100 000 inhabitants	Average amount of legal aid allocated per case	Average amount of legal aid allocated per criminal case	Average amount of legal aid allocated per other than criminal case
Armenia	66.9	66.9		164 €	164 €	
Austria			165.9			
Belgium	1 422.8			397 €		
Bosnia & Herzegovina	69.5	36.2	33.3	1 928 €	3 700 €	
Bulgaria	562.8			113 €		
Croatia	32.7		32.7			
Denmark			62.9			(12 369 €)
Estonia	2 612.3	2 408.8	203.4	84 €	76 €	189 €
Finland	1 609.8	712.9	896.9	663 €		
France	1 392.0	626.8	765.2	353 €	263 €	427 €
Georgia	210.0	192.7	17.3	130 €		
Hungary	435.9	28.2	407.7	7 €		
Ireland	1 419.3	1 249.7	169.6	1 432 €	1 001 €	4 619 €
Italy	247.1	165.3	81.8	787 €	898 €	563 €
Lithuania	1 313.5	1 043.6	270.0	94 €		
Luxembourg	740.0			714 €		
Moldova	125.7	125.7		56 €	56 €	
Montenegro	187.4	186.4	1.0	132 €	133 €	
Netherlands	2 482.3	963.4	1 518.9	1 029 €	994 €	1 052 €
Portugal	1 036.9			331 €		
Romania	676.9			30 €		
Russian Federation	991.9			38 €		
San Marino			3.2			
Slovakia			13.7			1 218 €
Slovenia	322.9	42.1		431 €		
Spain	1 389.6			349 €		
Switzerland	510.3			1 911 €		
FYROMacedonia	141.3	139.5	1.7	614 €	120 €	
Turkey	8 298.6	4 276.9	4 021.7	8 €	13 €	3 €
UK-England & Wales	3 051.1	1 144.4	1 906.7	1 131 €	1 931 €	651 €
UK-Northern Ireland	4 843.9	1 740.2	3 103.7	1 021 €	1 656 €	598 €
UK-Scotland	5 975.1	3 748.9	2 226.2	537 €	558 €	429 €
Average	1 506.0	994.7	757.3	536 €	826 €	2 011 €
Median	866.0	626.8	169.6	353 €	411 €	598 €
Minimum	32.7	28.2	1.0	7 €	13 €	3 €
Maximum	8 298.6	4 276.9	4 021.7	1 928 €	3 700 €	12 369 €

Cezaevlerinde 100 Kişiyeye Düşen Personel Sayısı Ülkeler Arası Kıyaslama (Kaynak: ADAL BAK. CTE Tetkik Hakim Hakan Umut)

ÜLKELER	Personel sayısı	Mevcut	100 kişiyeye düşen personel sayısı
Bulgaristan	4884	9400	52
Çek C.	10505	22147	47
Danimarka	5020	3645	138
Fransa	29717	59655	50
Almanya	37304	73592	51
Macaristan	7602	15227	50
İtalya	47688	58597	81
Hollanda	12333	16416	75
Polonya	26916	85313	32
Romanya	12703	26718	48
İspanya	24500	76771	32
Türkiye	30532	122404	25

A horizontal bar chart comparing the number of personnel per 100 inmates across 12 countries. The bars are blue and the values are labeled at the end of each bar. The countries and their values are: Bulgaristan (52), Çek C. (47), Danimarka (138), Fransa (50), Almanya (51), Macaristan (50), İtalya (81), Hollanda (75), Polonya (32), Romanya (48), İspanya (32), and Türkiye (25).

Mahkum Başına Harcanan Yıllık Miktar- Ülkeler Arası Kıyaslama

(Milli Gelirler için kaynak: Dünya Bankası 2007 verileri)

Ülke	Mahkum Başına Yapılan Yıllık Harcama	Kişi Başına Milli Gelir
ABD	20.000-25.000 \$	46.040 \$
Danimarka	Kapalı cezaevi için 141.292 \$, Açık cezaevi için 83.175 \$	54.910\$
İngiltere	63.900 \$	42.740 \$
Güney Afrika Cumhuriyeti	5993 \$	5760 \$
Türkiye	9230 \$	10.000 \$

Sorunlu Alanlar/Göstergeler

- Adalete Erişimin Sağlanması: Adli yardım ödenekleri
- Yargıda kapasite yetersizliği: Toplam hakim sayısı/ Kişi başına düşen hakim sayısı/ Adliye binalarının fiziki koşulları/ Hakim maaşları
- Davaların aşırı derecede uzunluğu: AİHM ihlal kararları/Cezaevlerindeki tutuklu&hükümlü oranları
- Cezaevlerinde kapasite yetersizliği: Mapus başına harcanan yıllık miktar/ mapus başına düşen personel sayısı/ Cezaevi yatak kapasitesi